

ژوئیه شگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

همایش نسیم شمال

این چهار حوزه در اشعار سید اشرف‌الدین و مقایسه آن با شاعران معاصر او پرداخت. دکتر خاتمی در باب هنر شاعری سید اشرف‌الدین اظهار داشت: شاعران دوره مشروطه هر یک تلاش نموده‌اند تا شعر خود را بر مبنای ابتکارات شخصی به پایه‌ای برسانند که علاوه بر مقبولیت مردمی و ایجاد شور انقلابی، مقبولیت ادبی نیز بیابد. اشرف‌الدین نیز با انتخاب قالبهای خاصی چون مستزاد، ترکیب‌بند و ترجیع‌بند، انتخاب برگردانهای ساده و مناسب و حتی‌المقدور آشنا برای مردم، استفاده از هم‌آوایی حروف و کلمات، توجه به نیازهای عمومی مردم و استفاده استادانه از طنز برای طرح مسائل جدی، توجه مردم را به خود جلب نموده و شعرش را جاودان ساخته است.

سخنران دوم این همایش سید فرید قاسمی با مقاله‌ای با عنوان «روزنامه‌نگاری نسیم شمال بود. وی درباره نسیم شمال گفت:

سید اشرف‌الدین حسینی، شاعر و طنزپرداز عصر مشروطه، با اشعار و سروده‌های ساده و عامیانه خود تأثیر بسزایی در ترویج ادبیات مشروطه و آگاهی بخشی به عموم مردم داشت. به همین مناسبت در هفتادمین سالگرد درگذشت این شاعر مردمی، کتاب ماه ادبیات و فلسفه بیست و یکم اسفند ماه ۱۳۸۲ اقدام به برگزاری همایشی یک روزه کرد. این همایش در دو نوبت صبح و بعدازظهر در ساختمان مرکز گسترش زبان فارسی و با حضور وزیر محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی احمد مسجدجامعی و معاون محترم فرهنگی ایشان، محمدعلی شعاعی برگزار شد.

نخستین سخنران این همایش دکتر احمد خاتمی بود که مقاله‌ای با عنوان «ویژگیهای شعر نسیم شمال» ارائه کرد. وی با بیان اینکه شعر سید اشرف‌الدین در چهار حوزه محتوا و درون‌مایه، شکل و قالب، زبان شعر و هنر شاعری قابل بررسی است به تبیین

پنجشنبه
۱۳۸۸/۱۲/۲۱ خورشیدی

اوباشت و فقه

شمال نسیم

همایش بزرگداشت سید اشرف الدین حسینی

از راست: محمدرشتن، احمد مسجد جامعی و علی اصغر محمد خانی

تقسیم‌بندی زندگی اشرف‌الدین به چهار مرحله: از تولد در قزوین تا اقامت در رشت، اقامت در رشت و آغاز انتشار نسیم شمال، از اقامت در تهران تا سلطنت رضا شاه و از سلطنت رضا شاه تا مرگی غریبانه و مظلومانه، دربارهٔ مرحله نخست زندگی او تصریح کرد: سید اشرف‌الدین در منظومه بلندی شرح حال خود را بیان کرده که با توجه به این منظومه و اظهارات شفاهی برخی از اقوام او می‌توان این‌گونه دریافت که پدر او، ملا آقا عبدالله، امام جمعه قزوین بود و پدر بزرگش شهید ثالث بوده است که در سال ۱۲۶۳ قمری به دست فرقه ضالّه بابیه در محراب مسجد به شهادت رسید. پدر او پس از فوت همسر نخست خود با مادر اشرف‌الدین که از سادات شیخ‌الاسلامی قزوین بود، ازدواج کرد. اما اشرف‌الدین شش ماهه بود که پدر را از دست داد و وفات او، نسیم را با مصائب و مشکلات فراوانی مواجه ساخت. درگیری اشرف‌الدین با خانوادهٔ پدری

اشرف‌الدین با پشتوانه محمدرضاپور اسماعیل رشتی مشهور به حاجی رضا مطبوعه مدیر چاپخانه عروه‌الوثقی، نسیم شمال را منتشر کرد. در ۹۱ شماره‌ای که از این نشریه در رشت به چاپ رسید می‌توان مطالبی در باب اسلام‌دوستی، ایران‌دوستی، عدالت‌خواهی، تلاش برای تقویت مساجد و مدارس، طرفداری از فرودستان جامعه را دید.

وی در باب تأثیرپذیری اشرف از ملا نصرالدین اظهار داشت: کسانی که از تأثیرپذیری نسیم شمال از ملا نصرالدین سخن می‌گویند به تأثیرگذاری اشرف بر دیگران اشاره نکرده‌اند. با تورق نسیم شمال می‌توان دریافت که سید اشرف‌الدین به مطالبی از ملا نصرالدین پاسخ داده است.

مقاله بعدی این همایش را مهدی نورمحمدی با عنوان نویافته‌هایی در باب زندگی سید اشرف‌الدین ارائه کرد. وی ضمن

سبب شد که او به نوعی از خانواده پدری بگریزد و نسب خود را کتمان کند و به همین جهت ادعای سیادت نماید تا بیشتر با خانواده مادری اش تشابه یابد.

نرگس اصغری گوار سخنان خود را در باب سید اشرف الدین حسینی و مسئله زنان مطرح کرد. وی با اشاره به وضعیت زنان در سه دوره آغازین و پیدایش جوامع و تمدنها، تاریخ ایران در قبل و بعد از اسلام تا دوره مشروطه و انقلاب مشروطیت، در باب دیدگاه سید درباره زن اظهار داشت: اشرف الدین جزء آن دسته از مردان روشنفکر مذهبی است که بر خلاف آیین روزگاران قدیم و عصر خود، زنان را به کسب علم تشویق می کنند. او معتقد است که زنان هم باید همانند مردان باسواد باشند، و ابیات طنزآمیز بسیاری را در بیان مضرت بی سواد بودن زنان می سراید. نکته دیگر این است که با وجود اینکه اشرف الدین شخصی روشنفکر و مذهبی بود اما بر

گرم و پر تپش که به دور از هر گونه تعقید و پیچیدگی بود. وی ضمن اشاره به قالبهای عامه پسند در شعر اشرف الدین در این باره گفت: از میان قالبهای شعر گذشته ایران، مسمط به ویژه مسمط ترجیعی، برای طبقات عمومی جامعه، پسندیده تر و خواستنی تر بوده است. قافیه های پی در پی و تکرار بندهای ترجیع، افزون بر آنکه به شعر تحرک می دهند، موجب می شوند که شعر ساده تر نیز به خاطر سپرده شود. به همین دلیل قالبهایی چون مستزاد و مسمط در دوره مشروطه، کارکردی مؤثرتر از دیگر قالبها داشت.

طنز و ساختار آن در دیوان نسیم شمال مقاله ای از دکتر جهانگیر صفری بود که به عنوان ششمین سخنران آن راعرضه کرد. وی در ابتدا با بیان اینکه اشعار نسیم شمال همچون آینه ای فراروی حوادث فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی آن روزگار است که با دقت و ظرافت خاصی مشکلات و نابسامانیهای آن زمان را مطرح می کند، در باب خصوصیات سبکی و زبانی اشعار طنزآمیز نسیم شمال تصریح کرد: در دوران مشروطه به واسطه دگرگونی اوضاع سیاسی و اجتماعی، علاوه بر اینکه مضامین و موضوعات جدیدی وارد ادبیات شد، شکل و ساختار قالبهای شعری و همچنین بسامد کاربرد این قالبها نیز دگرگون شد، به گونه ای که در این دوره قصیده و غزل در موضوعات سیاسی و اجتماعی چندان ظهوری نداشت و به جای آن مسمطات و ترجیعات رواج فراوان داشتند. در بیش از نیمی از اشعار طنزآمیز سید اشرف، به نوعی تکرار و ترجیع از یک کلمه تا یک بیت کامل وجود دارد که این ترجیع و تکرار از طرفی یکی از عناصر اصلی ساختار طنز را در بر دارد و در واقع جان کلام را پیوسته به خواننده تلقین می کند و از سوی دیگر آهنگ خاصی را به عبارت می بخشد و کمک بسیاری در به خاطر سپردن آن به شنوندگان می کند.

دکتر صفری شگردهای ایجاد طنز در اشعار نسیم شمال را به این شرح برشمرد: عدم تجانس در کلمات و عبارات همنشین، استناد یک فعل به موضوعات نامتجانس در کنار هم، آوردن عبارات احترام آمیز و نفی تمسخرآمیز آن به طور غیر مستقیم، ساختن اسامی و ترکیبات نامتعارف و اسناد آن به افراد، آوردن کلمات سنتی و کهن در کنار کلمات غیر شعری و ...

حسین مسرت در مقاله ای به همانندبهای نسیم شمال و فرخی یزدی پرداخت. وی با برشمردن وجوه اشتراک میان این دو سخنور از جمله بهره گیری از زبان عامه، دفاع از آزادی، دفاع از طبقات فرودست اجتماع، نوع شعر و ... در باب روزنامه نگاری این دو اظهار نمود: فرخی و سید اشرف الدین که از ظلم و استبداد روزمره به تنگ آمده بودند، بهترین وسیله را برای ابراز عقاید خود، چاپ و نشر روزنامه دانستند. یکی به چاپ روزنامه طنزآمیز و منظوم نسیم شمال پرداخت و دیگری سرخنامه طوفان را چاپ کرد. فرخی چونان سید اشرف، رسالتی برای خود در نظر گرفت و آن بیداری توده ها از خواب غفلت و به دست آوردن حق و حقوق و عدالت و افشای چهره حقیقی زورمندان و چپاولگران حقوق انسانی و اجتماعی مردم بود، اما سید اشرف با زبانی عامیانه و طنزی شیرین

خلاف برخی روشنفکران که حجاب زن را مانع پیشرفت و ترقی او می دانستند، بر حفظ حجاب و عصمت زن مصرانه تأکید می نمود. در اشعار او، اغلب مادران، روشنفکرانی هستند که در ضمن گفت و گو با فرزند و لالایی خواندن برای آنها از اوضاع جامعه انتقاد می کنند و یا درباره مشروطه و در اوصاف انتخابات مجلس اظهار نظر می نمایند.

مقاله بعدی کار مشترکی از دکتر کاووس حسن لی و دکتر سیداحمد یارسا با عنوان نسیم شمال فرزند زمان خویشتن بود. دکتر حسن لی در باب زیباییهای هنری نسیم شمال اذعان داشت: سروده های نسیم شمال عموماً از نظر زیباییهای هنری و ادبی ضعیف هستند و به عبارتی هفته نامه نسیم شمال اگرچه به هیچ وجه چشم نواز نبود، اما انتشار آن در میان مردم و استقبال از آن چشمگیر بود. سروده های سید اشرف، بازتاب راستین خشم و خروش مردم انقلابی ایران در دوره بیداری است. مردم پرشوری که برای آزادی خود و دستیابی به حقوق برابر فریاد می کشیدند. زبان سروده های نسیم شمال، دقیقاً همان چیزی بود که مردم به دنبال آن بودند. نظمی

و فرخی بالحنی تند و انقلابی و حماسی که اتفاقاً هر دو به یک اندازه باعث ترس کارگزاران دولتی می‌شد، چرا که هر دو برخاسته از خواسته حقیقت‌جوی مردم ایران بود.

آخرین سخنرانی بخش نخست این همایش به احسان‌الله شکراللهی طالقانی با عنوان "چاشنی اطعمه در شعر اشرف‌الدین" اختصاص داشت. وی در باب اشعار سید اشرف‌الدین از حیث پرداختن به خوراکیها گفت: سید اشرف‌الدین در اکثر قریب به اتفاق اشعارش به نوعی به یکی از انواع خوراکیها اشاره نموده و با استفاده از حس ذائقه، توجه خوانندگان شعرش را جلب کرده است. از آنجا که یکی از ویژگیهای صور خیال در شعر، استفاده از حواس پنجگانه در عینیت بخشیدن به مضمون سخن است، سید اشرف‌الدین که خود از اقشار ضعیف جامعه آن روزگار بود، خوب می‌دانست به تصویر کشیدن صحنه‌هایی از سفره‌های پرزرق و برق و غذاهای چرب تا چه اندازه می‌تواند در برانگیختن هیجان توده مردم، مؤثر باشد. او در خلال این انگیزش و هیجان، حرف و سخن اصلی خود را به مخاطب منتقل می‌کرد.

در بخش دوم این همایش که از ساعت ۱۵ آغاز به کار کرد، دکتر باقر صدری‌نیا به عنوان نخستین سخنران به ارائه مقاله‌ای با عنوان "سید اشرف‌الدین، ناسیونالیست اسلامگرا" پرداخت. وی ضمن اشاره به این مطلب که در میان شاعران عهد مشروطه، سید اشرف‌الدین را می‌توان سخنگوی طیف مشروطه‌خواهان اسلامگرا به شمار آورد، افزود: اگرچه نهضت مشروطه خواهی از پشتوانه نظری بی‌بهره بود و نیروهای شرکت‌کننده در آن از وحدت ایدئولوژیک نصیبی نداشتند با این حال قدرتمندترین جناح مشروطه خواه، بی‌آنکه در سازگاری دین و مشروطیت به مباحث عمیق نظری بپردازد، تصویری کاملاً سازگاری از دیانت و مشروطیت عرضه می‌داشت. سید اشرف‌الدین نیز در سازگاری مبانی مشروطیت با عقل و شرع تردید نمی‌ورزید.

وی در باب سید اشرف و مقوله ملیت تصریح کرد: شعر سید اشرف گواه آشنایی او با مقوله ملیت در مفهوم امروزی آن است. او هنگامی که از ملت، وطن، آزادی، مساوات و... سخن می‌گوید، آنها را دقیقاً به همان معنایی به کار می‌برد که در فرهنگ سیاسی معاصر از آنها استنباط می‌شود و این خود مؤید وقوف او به بار معنایی جدیدی است که این کلمات در پرتو اندیشه ملیت‌گرایی به دست آورده‌اند.

دکتر صدری‌نیا در باب سه مشخصه‌ای که اشرف‌الدین برای ایران آرمانی بیان می‌کند، اظهار داشت: نظام سیاسی آن مبتنی بر اصول مشروطیت است، این اصول در عین حال که با موازین اسلامی کاملاً سازگار است، جامعه‌ای را سامان می‌دهد که در آن حاکمیت به مردم تعلق دارد. در جامعه مورد نظر او مناسبات اقتصادی و اجتماعی دگرگون شده، روابط طبقاتی اعتدال یافته و فاصله‌های موحش میان طبقات از میان رفته است. پیشرفت و توسعه نیز آخرین مختصات ایران آرمانی از دیدگاه اشرف‌الدین است.

در ادامه این همایش احمد مسجدجامعی، وزیر فرهنگ و ارشاد

اسلامی در باب شخصیت و اهمیت سید اشرف‌الدین حسینی اظهار داشت: در روزگاری که روزنامه‌نگاری در ایران طفلی نوپا بود و امکانی بسیار و روابطی گسترده طلب می‌کرد، سید اشرف تنها به پشتوانه پذیرش مردم و مقبولیتها و محبوبیت‌های جمعی و همچنین خلاقیت‌های فردی، بنیاد جدیدی از روزنامه‌نگاری را در ایران گذاشت که می‌توان ادعا کرد حتی تا روزگار ما تجربه‌ای منحصر به فرد است. در آن زمانی که نه هیأت تحریریه‌ای بود، نه شبکه توزیعی و نه حتی امکانات مالی درخور توجهی، فردی تنها در حجره‌ای محقر مسائل مبتلا به جامعه را در کارگاه ذهن خود تبدیل به سوزهای جذاب و قابل قبول می‌کرد و بدون استفاده از امکانات دولتی با کودکانی که این افتخار را داشتند که موزع نسیم شمال باشند، آن را عرضه می‌کرد.

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی با بیان اشعاری که سید اشرف‌الدین در آن به شرح احوال خود می‌پردازد، گفت: مبانی فکری او را باید در نهادهای سنتی آموزش و تولید علم جست‌وجو

است

سید اشرف‌الدین

از راست: علی بن انصاری و احمد خاتمی

کرد و شگفتی کار او از جمله در همین است. پیشگامان این نوع از به کارگیری زبان در یک رسانه مردمی با آن سابقه آموزشی در قلمرو مفاهیم اجتماعی در عصر مشروطیت دو تن بودند: نخست میرزا علی اکبر دهخدا که البته تعلق خاطر او به قلمروهای جدید آموزشی بیشتر از نهادهای سنتی است و دیگر سید اشرف‌الدین که در قلمرو شعر فارسی، خلاقیت بسیار نشان داد. این خلاقیت چه در به کارگیری قالبهای شعری مختلف و بعضاً مهجور و چه در مضامین و موضوعات مردمی و چه در دایره واژگان و نحو توده مردم، به راستی قابل بررسی است.

مسجدجامعی در باب دیدگاه و اندیشه‌های سید اشرف‌الدین اذعان داشت: هر جا که نیازی بود، حضور پیدا می‌کرد، یکجا تفنگ بردوش گرفت و با دشمنان ملت جنگید و در جایی قلم برداشت و سینه جهل و استبداد و حتی استعمار را نشانه رفت. آنچه سید برای تبیین و توضیح دیدگاه خود و به حرکت واداشتن مردم بدان تمسک می‌جست، مؤلفه‌ای از میان مؤلفه‌های فرهنگ ایرانی بود. آمیزه‌ای بود از تمدن ترکیبی ایران. در این نگاه اسلام به همان اندازه اهمیت داشت که فرهنگ و وطن دوستی به همان میزان مورد توجه است که

نگاه فراگیر به جامعه انسانی، غیرت، حمیت و مردانگی همان قدر ارزش دارد که داعیه‌های ملی و دینی. او در شعرش رسیدن روزی را نوید می‌دهد که همه آزادی داشته باشند. اما این امر، ذره‌ای از اسلام خواهی و غیرت دینی او نمی‌کاست.

ایران و عناصر ایرانی در شعر سید اشرف‌الدین گیلانی عنوان مقاله‌ای از منوچهر جوکار بود. وی در این مقاله به وطن دوستی سید اشرف پرداخت و تصریح کرد: اصولاً شهرت نسیم شمال را علاوه بر مسائل دیگر باید به خاطر وطن خواهی و ایران دوستی او دانست تا آنجا که شعرش در زمان حیات او به افغانستان و هندوستان هم رفته بود و اشعارش در هند چاپ می‌شد. اصولاً وطن خواهی شاعر در ایران خواهی او معنی و مفهوم می‌یابد. یعنی نمی‌توان از وطن سخن گفت اما مکان و سرزمینی را با نام و هویتی مشخص در نظر نیاورد. البته گفتنی است که مظاهر و عناصر دینی هم در شعر سید اشرف بسامد بالایی دارد، اما این عناصر در تقابل با هم نیستند بلکه یکدیگر را تأیید و تثبیت می‌کنند. در نظر او ایران و اسلام هر دو مهم هستند و شاعر نمی‌تواند یکی را به بهای رها کردن دیگری

معیارها، شعر اشرف‌الدین حسینی یکی از نقطه‌های اوج شعر مشروطه است. پس با توجه به این مشخصات شعر اشرف‌الدین، هیچ کمبود و نقضی ندارد، جز اینکه گاهی زبان و قواعد آن را به درستی به کار نمی‌برد. شعر او آینه تمام‌نمای دوران خودش است که صیقل یافته و هر چیز را آن گونه که هست، نشان می‌دهد و آنها را نمی‌پوشاند و حتی به زیبایی توجه ندارد، چرا که نگره زیباشناختی این دوره عبارت است از دقت بیان و واقعیت همان گونه که در جهان وجود دارد.

زن در ادبیات مشروطه و موضع اشرف‌الدین حسینی عنوان مقاله حجت‌الله اصیل بود. وی در باب وضعیت زن در آن دوران تصریح کرد: انقلاب مشروطه ایران که نگرشی آرمانی داشت، نوسازی جامعه را در همه عرصه‌ها نشانه گرفته بود. پایگاه اجتماعی زن نیز از جمله مفاهیم مورد نظر روشنفکران دوره مشروطه بود. کسانی چون آخوندزاده، مراغه‌ای، تاج‌السلطنه و ... پیش از مشروطیت بر موقعیت ناگوار زن ایرانی خرده گرفتند که این نگاه در دوره بعدی با صراحت بیشتری ادامه یافت. در قلمرو شعر نیز ایرج میرزا، میرزاده عشقی، عارف قزوینی، ملک‌الشعرا بهار و ابوالقاسم لاهوتی به وضع ناگوار زن اعتراض می‌کنند. البته آنها بیشتر به پوشش زن خرده می‌گرفتند. اما اشرف‌الدین حسینی که در تمام عرصه‌ها همپای دیگر روشنفکران حرکت می‌کند، در مسئله زن به راهی تا حدی متفاوت با دیگران می‌رود و با دیدگاه آنان که گاهی افراط می‌کنند، هم‌رأی نیست. وی پایی در تجدد و پایی در سنت دارد. هم هوادار دانایی و آگاهی زن است و هم نگران عصمت و عفت او. هم می‌خواهد دختران به مدرسه بروند و دانش نو بیاموزند تا به فرهیختگی دست یابند و هم مراقب باشند که عفت و عصمت خود را حفظ کنند. وی گرچه از موج تجددگرایی که در جامعه ایرانی آغاز شده بود، نگران بود اما محدودیت زن و دور ماندن او را از دانش بر نمی‌تافت.

سید اشرف‌الدین به ستمی که مرد بر زن روا می‌دارد سخت معترض بود و این اعتراض را به سه روش بیان می‌کرد: ریشخند کردن مردان هوسباز، دفاع از حقوق زن و آموزش زن.

سخنران بعدی ولی‌الله درودیان بود که در باب لافونتن و سید اشرف‌الدین قزوینی سخنان خود را ایراد کرد. وی در باب تأثیرپذیری سید اشرف از لافونتن یادآور شد: در پایان کلیاتی که از سروده‌های سید اشرف‌الدین چاپ شده است، سی و سه قطعه شعر به چشم می‌خورد که سید اشرف در مقدمه آنها یادآور شده که مضمون آنها را از لافونتن و فلوریان اخذ و اقتباس کرده است. با توجه به اینکه سید اشرف‌الدین با زبانهای اروپایی آشنایی نداشت، در سرودن این افسانه‌ها از ترجمه آنها بهره گرفت، اما این سروده‌ها رنگ و عطر شعرهای او را به خود گرفتند. شمار افسانه‌هایی که اشرف‌الدین از لافونتن منظوم کرده، بیش از دوازده تمثیل نیست که مضمون تعدادی از این قصه‌ها ریشه در ادب فارسی و عربی دارد. وی افزود: سید اشرف‌الدین تنها این افسانه‌ها را به نظم در آورده و در اندیشه آراستن آنها به زیورهای شعری نبوده است. گاه حتی

برگزیند. به نظر او گذشته ایران نباید بر کنار از امروز آن تعبیر و تفسیر شود. همان‌طور که امروز ایران نیز باید در ادامه همان گذشته به پیش رود. او مخالف تفکیک و جداسازی تصفیه کارانه و جوه فرهنگی، تاریخی، قومی و دینی گذشته و حال ایران است و حتی از وجود چنین نگاهی بیمناک است.

سخنرانی بعدی به دکتر احمد ابو محبوب با عنوان بو طبقای شعر مشروطه و اشرف‌الدین حسینی اختصاص داشت. وی در باب معیارهای بخش شعر مشروطه گفت: درباره شعر مشروطه گفته می‌شود که تصویر تازه‌ای ندارد و از جهت بار ادبی سبک و تنک است و از تخیل بی‌بهره است، اما حقیقت این است که در هر دوره‌ای ذوق ادبی به چیزهایی تمایل داشته و ادبیات هم به همانها پاسخ گفته است. پس تردیدی نیست که اگر بانگ‌ریش یک دوره، آثار ادبی دوره دیگری را مورد بررسی قرار دهیم قضایاتی منصفانه و دقیق نکرده‌ایم.

دکتر ابو محبوب بو طبقای شعری دوره مشروطه و اصول آن را در پنج مشخصه او مانسیم، رئالیسم، ناسیونالیسم، پرهیز از لفاظی زبانی و گریز و عدم اتکا بر آرایه‌ها و صنایع ادبی خلاصه کرد و در باب شعر سید اشرف با توجه به این مشخصات گفت: با توجه به این

از راست: علی میرزاصاری، سید فریدقاسمی و علی اصغر محمدشاهی

به نظر می‌رسد که او پس از منظوم کردن آنها، نیم‌نگاهی هم به کار خود نیفکنده است، چرا که نظم او رساننده معنی نیست و گاهی جملاتش برخلاف ساختار زبان فارسی است.

دکتر سندس کردآبادی در مقاله خود فرهنگ و امثال عامه در شعر سید اشرف الدین در باب شیوه شاعری سید اشرف گفت: سید با شیوه خاص خود توانست اشعار انتقادی و سیاسی‌ای که چندان برای مردم جاذبه نداشت، با زبانی شیرین و بیانی ساده ارائه کند که مورد قبول و استقبال عموم واقع شود و مقبولیت و محبوبیت روزافزون یابد. یکی از ویژگیهای اشعار او، مصرعهای مشهور یا امثال و عبارات رایج است که بعضاً به عنوان بند برگردان در محمسن و مسمطهای او به چشم می‌خورد. امثال و حکم از جمله مواد فولکلوریک است که از آداب و رسوم و سنتها و اخلاقیات و تفکرات جوامع انسانی حکایت دارد. در دیوان نسیم شمال رد پای ضرب‌المثلها به چشم می‌خورد. این ضرب‌المثلها به دو منظور مورد استفاده قرار گرفته‌اند: نخست آنکه با ضرب‌المثل، منطق گوینده کوبنده‌تر و گویاتر می‌شود و دیگر اینکه با ایراد یک ضرب‌المثل سخن به کوتاه‌ترین شیوه ادا می‌گردد.

نسیم شمال بنیادگر ادبیات کودکان در ایران عنوان سخنرانی مهدی عاطف‌راد بود. وی ضمن اشاره به پیشینه آثاری که برای نوجوانان نوشته شده است، افزود: شاید نخستین کسی که ضرورت ایجاد ادبیات کودکان را با تمام وجود حس کرد و به صرافت خلق آثاری برای خردسالان افتاد، سید اشرف‌الدین حسینی بود. وی توجه و حساسیت ویژه‌ای نسبت به مسائل کودکان ایرانی داشت. به همین دلیل یکی از محورهای اصلی شعرش را ادبیات خردسالان تشکیل می‌دهد. اشرف‌الدین در سهای تربیتی و آموزشهای اخلاقی خود را با زبان ساده و به صورت مناظره‌ها و حکایتهای جالب و جذاب به قالب نظم درآورد و اشعار کودکانه خود را در مجموعه‌ای با عنوان گلزار ادبی منتشر کرد.

وی با بیان اینکه اغلب اشعار کودکانه نسیم شمال دارای پیامهای تربیتی، درسی و اخلاقی هستند، مهم‌ترین در سهای اخلاقی نشأت گرفته از این اشعار را بدین شرح بیان داشت: همکاری و نیکوکاری، قدرشناسی و قناعت، هوشیاری، زینهای دروغگویی، مضرات لجبازی، پوچی و دل بستگی به دنیا، بی‌اعتنایی به یاوه‌گوییها و عیب‌جوییها و ...

محمد گلبن در مقاله‌ای با عنوان بهار و سید اشرف‌الدین به تفاوت این دو سخنور عصر مشروطه پرداخت و در این باره گفت: بهار زبان گویای فضلا، دانشمندان و بزرگان مشروطیت بود و سید اشرف‌الدین زبان گویای عوام. به همین دلیل بود که به رغم اینکه بهار مطالب عامیانه هم داشت، نتوانست به اندازه سید اشرف‌الدین در میان عوام نفوذ نماید، اما زبان ساده سید اشرف نقش بسزایی در بیداری و آگاهی مردم آن دوران ایفا کرد.

آخرین سخنرانی این همایش به دکتر رحیم چاوش اکبری با عنوان صابر و نسیم شمال اختصاص داشت. وی در باب تأثیرپذیری سید از صابر گفت: سید اشرف‌الدین بی‌هیچ تردیدی تحت تأثیر صابر بوده است و با اذعان به شهامت اخلاقی سید اشرف باید گفت که چون اکثر آثار صابر به زبان آذری بود و زبان رسمی ایران فارسی بوده می‌بایست بزرگمردی مسلط به هر دو زبان، آثار صابر را به اقتضای حال به فارسی ترجمه کند. از آنجا که سخت‌ترین نوع ترجمه، ترجمه شعر به شعر است، سید با ترجمه قطعات متعددی از صابر، ثابت کرد که مسائل انتقادی و جدی رانیز می‌توان با زبان عامیانه مطرح کرد.

در حاشیه

* پس از اعلان فراخوان این همایش از طریق کتاب‌ماه ادبیات و فلسفه در حدود چهل مقاله به دبیرخانه همایش نسیم شمال ارسال شد که از این تعداد، کمیته علمی متشکل از حجت‌الله اصیل، ولی‌الله درودیان، دکتر احمد ابومحسوب، کامیار عابدی، سیدفرید قاسمی و علی اصغر محمدخانی هفده مقاله را برای ارائه سخنرانی انتخاب کردند.

- لازم به ذکر است برخی از مقالاتی که در همایش ارائه نشدند، در کتابی که در سال جاری منتشر خواهد شد، درج خواهند شد.

* در این همایش علی میرانصاری، کامیار عابدی و محمد روشن در هیأت رئیسه جلسات صبح و بعدازظهر، علی اصغر محمدخانی را همراهی کردند.

* یک نسخه از کتاب برگزیده اشعار نسیم شمال که به کوشش حجت‌الله اصیل و از طریق نشر فرزاد روز منتشر شده، در اختیار شرکت‌کنندگان در همایش قرار گرفت. همچنین شماره ۷۷ کتاب‌ماه ادبیات و فلسفه که ویژه سید اشرف‌الدین حسینی بود در این همایش توزیع شد.

* مهدی عاطف‌راد علاوه بر ارائه مقاله، شعری درباره سید اشرف‌الدین سروده بود که آن را برای حضار قرائت کرد.

* در روز جمعه بیست و دوم اسفند ماه جمعی از شرکت‌کنندگان در همایش از جمله دکتر باقر صدری‌نیا، حسین مسرت، دکتر سیداحمد پارسا، سید فرید قاسمی، دکتر احمد ابومحسوب، حجت‌الله اصیل، علی اصغر محمدخانی، علی میرانصاری و ... در ابن بابویه با نثار چند شاخه گل یاد و خاطره او رازنده کردند.